

	T.C. ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ DİŞ HEKİMLİĞİ FAKÜLTESİ AĞIZ VE DİŞ SAĞLIĞI UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ TEHLİKELİ MADDELERİN YÖNETİMİ PROSEDÜRÜ			
DOKÜMAN NO: AY.PR.02	YAYIN TARİHİ: 07.05.2021	REVİZYON NO: 02	REVİZYON TARİHİ: 19.02.2024	SAYFA NO: 1/6

1. AMAÇ

Bu prosedür Merkezimizde kullanılan tehlikeli maddelerin kontrol altında tutulması, güvenli taşınması ve depolanması, taşınırken dökülmesi, saçılması veya temas halinde yapılması gerekenlerin planlanması, tehlikeli ve kimyasal madde kazalarını önleyerek, olumsuz etkilerinden insanlara ve çevreye verebileceği zararları engellemeyi amaçlamaktadır.

2. KAPSAM

Tehlikeli maddelerin bulunduğu tüm depolar ve bu maddelerin kullanıldığı yerleri, atık üreten tüm birimleri ve birim personelleri ile Merkezimizde kullanılan tehlikeli maddeleri kapsar.

3. SORUMLULAR

Risklerin azaltılması, güvenli bir çalışma ortamının oluşturulması için gerekli önlemlerin alınmasından Başhekim, Müdür, Tesis Güvenliği Komitesi ve görev yapan tüm çalışanlar sorumludur.

4. TANIMLAR ve KISALTMALAR

Tehlikeli Madde: Patlayıcı, oksitleyici, kolay alevlenen, toksik, zararlı, aşındırıcı, tahriş edici, kanserojen, mutajen, üreme sistemine toksik ve çevre için tehlikeli özelliklerden en az birine sahip olan maddelerdir.

Patlayıcı Madde: Hararet veya şok tesiri ile kimyasal değişikliğe uğrayan, yüksek derecede ısı, geniş hacimde gaz meydana getiren katı, sıvı veya gaz halindeki kimyasal maddelerdir.

Oksitleyici (Yakıcı) Madde: Kendileri yanıcı olmadıkları halde, bünyelerinde yanma için gerekli oksijeni bulundurdıklarından, yanıcı maddelerle temas edince önemli ölçüde ekzotermik reaksiyona neden olan maddelerdir. Hidrojen peroksit, perklorik asit, sodyum-potasyum metalinin nitratları, peroksitleri, permanganatları, kloratlar, perkloratları, kalsiyum karbonat, kromik asit ve amonyum nitrat oksitleyici maddelerdir.

Yanıcı Madde: Kolay alev alabilen maddeler, hava ile temasında alevlenebilen, ateş kaynağı ile kısa süreli temasta hemen yanabilen, çok düşük parlama noktasına sahip olan veya su ile temasında çok kolay alevlenir gaz yayan maddelerdir.

Kanserojen madde: Solunduğunda, ağız yoluyla alındığında, deriye nüfuz ettiğinde kanser oluşumuna neden olan veya kanser oluşumunu hızlandıran maddelerdir.

Parlayıcı Madde: Ani kimyasal değişime giren reaktif stabil olmayan maddelerdir.

Toksik Madde: Hücrelere ve yaşayan dokulara kimyasal, biyokimyasal ve radyoaktif nitelikte zararlar veren her türlü maddelerdir.

Zararlı Madde: Solunduğunda, ağız yoluyla alındığında veya deri yoluyla emildiğinde insan sağlığı üzerinde akut veya kronik hasarlara veya ölüme neden olabilen maddelerdir.

	T.C. ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ DİŞ HEKİMLİĞİ FAKÜLTESİ AĞIZ VE DİŞ SAĞLIĞI UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ TEHLİKELİ MADDELERİN YÖNETİMİ PROSEDÜRÜ			
DOKÜMAN NO: AY.PR.02	YAYIN TARİHİ: 07.05.2021	REVİZYON NO: 02	REVİZYON TARİHİ: 19.02.2024	SAYFA NO: 2/6

Tahriş Edici Madde: Mukoza veya cilt ile direkt olarak ani, uzun süreli veya tekrarlanan temasında deride lokal eritem, skar veya ödem oluşumuna neden olabilen, hasar oluşturabilen, aşındırıcı olarak sınıflandırılmayan maddelerdir.

Korozif (Aşındırıcı) Madde: Kimyasal/Fiziksel, aşındırıcı ve tahrip edici etkileri olan, dokularda görünür ve geri dönüşümü olmayan hasarlar oluşturabilen maddelerdir.

5. UYGULAMALAR

5.1. Dayanak

Çevre Bakanlığı 20/04/2001 Tarih ve 24379 Sayılı Tehlikeli Kimyasallar Yönetmeliği;

Madde 29: Zararlı kimyasal madde ve ürünleri; özellikleri, depolamaları ve diğer şekillerdeki iştigalleri sırasında arz edebilecekleri tehlikenin cinsine göre Ek-VIII'de verilen sınıflara ayrılmıştır. Zararlı kimyasal madde ve ürünlerini üretenler, çevre ve insan sağlığına zarar vermeyecek şekilde depolama yapmakla yükümlüdür. Bu maddelerin kötü amaçlı veya sorumsuz kişilerin eline geçmemesi ve amaç dışında kullanılmaması için gerekli önlemler, işletme müdürü, serbest bölgelerde serbest bölge müdürleri tarafından alınır.

5.2. Tehlikeli Maddelerin Alınması, Taşınması ve Depolanması

Zararlı kimyasal madde ve ürünlerinin konulduğu depolar, depolanan maddenin oluşturabileceği zararlar göz önüne alınarak gerekli ısı, izolasyon, yıldırımdan koruma, havalandırma, alarm, yangın söndürme, gibi sistemler ile donatılır ve amacına uygun malzemelerle inşa edilir.

- Tehlikeli maddelerin kuruma kabulü [MUAYENE KABUL YÖNETMELİĞİ](#)'ne uygun olarak yapılır.
- Ürünü teslim alan ilgili kişilerce "Tehlikeli Maddelerin Sınıflandırılması, ambalajlanması ve etiketlenmesi hakkında yönetmelikte belirtilen etiketleme ilkelerine uygun etiketlenmiş olmasına dikkat edilir.
- Merkezimize gelen Tehlikeli Maddeler araçlardan depoya taşınırken, mümkünse hasta ve çalışanların bulunmadığı alanlar kullanılır.
- Taşınması sırasında, sızdırma, dökülme, saçılma olmamasına dikkat edilir, taşıma görevlisi kimyasalın riskleri hakkında bilgilendirilmelidir.
- Taşıma görevlisi kimyasalın risklerine göre kişisel koruyucu ekipman giymelidir.
- Kimyasallar taşınırken, taşıma aracı aşırı yüklemekten kaçınılmalıdır.
- Tehlikeli madde içeren şişeler, hiçbir şekilde boyun kısımlarından tutularak taşınmamalıdır.
- Tehlikeli maddenin bulunduğu depolar kilitli bulundurulur. Depolara yetkili olmayan kişilerin girmesine izin verilmemelidir.
- Tehlikeli maddeler tercihen karanlık, kuru, serin ve iyi havalandırılan yerlerde saklanır. Tehlikeli madde deposu karanlık ve serin olur. Güneş ışığı ve nemli ortamlarda kimyasalların bozulmaları ve tehlike oluşturan etkileşimlere sebep olmaları nedeni ile depolardaki neme dikkat edilir. Bu nedenle depolardaki kimyasal maddeler orijinal ambalajlarında saklanır.

	T.C. ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ DİŞ HEKİMLİĞİ FAKÜLTESİ AĞIZ VE DİŞ SAĞLIĞI UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ TEHLİKELİ MADDELERİN YÖNETİMİ PROSEDÜRÜ			
DOKÜMAN NO: AY.PR.02	YAYIN TARİHİ: 07.05.2021	REVİZYON NO: 02	REVİZYON TARİHİ: 19.02.2024	SAYFA NO: 3/6

- Tehlikeli maddelerin saklanması, satıcı firmanın önerdiği koşullar dikkate alınmalıdır. Olabildiğince orijinal paketlerinde, kutularında vb. muhafaza edilir. Raflar düşme tehlikesine karşı zemine ve duvara sabitlenir. Rafa çürütücü maddeler sıralandığında, raf yapışkan bir koruyucu ile kaplanır. Raflarda aynı türdeki kimyasal maddelerin açılmamış şişesi varsa şişeler birbiri arkasına konur. Mümkünse, baş yüksekliğinin üstündeki raflardan kaçınılır.
- Bir arada bulundurulmaması gereken maddeler ayrı raflara yerleştirilmeli ve yanıcı, parlayıcı maddeler elektrik prizlerinden, ısı kaynaklarından ve güneş ışığından uzak depolanmalıdır.

						
	—	—	—	—	—	+
	—	+	—	—	—	—
	—	—	+	—	—	+
	—	—	—	+	—	—
	—	—	—	—	+	0
	+	—	+	—	0	+

Resim 1. Tehlikeli maddelerin birlikte depolanma göstergesi (kimyasal depolama matrisi)

+ : Beraber Depolanabilir.

— : Beraber Depolanamaz.

0 : Özel Önlemler Alınarak Beraber Depolanabilir.

- Zehirli maddelerin depolanması ve taşınması sırasında mutlaka eldiven kullanılmalı, sonrasında eller yıkanmalıdır.
- Dökülme durumunda “Tehlikeli Maddeler Envanterine” göre müdahaleler yapılır. Radyoaktif maddelerin kullanıldığı alanlar radyoaktif geçirmez yalıtımla ayrılır burada çalışanların 2 (iki) aylık periyotlarla Türkiye Atom Enerjisi Kurumu tarafından Dozimetre kontrolleri yaptırılır. Merkezimizde bu tür bir kimyasal bulunmamaktadır.
- Depolama olanaklarının sınırlı olduğu yerlerde sık sık alım yapılmaz. Bütün kimyasal maddelerin üzerinde üretim tarihi ve son kullanma tarihi bulunur. Kimyasal maddelerin son kullanma tarihi yakın olan önce kullanılacak şekilde depolanır.
- Depodan dışarıya doğru kimyasal madde akışı olmamalıdır. Depo içerisinde elektrikli ısıtıcılar bulunamaz. Havalandırma, iklimlendirme vb. gibi elektrik motoru gerektiren

	T.C. ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ DİŞ HEKİMLİĞİ FAKÜLTESİ AĞIZ VE DİŞ SAĞLIĞI UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ TEHLİKELİ MADDELERİN YÖNETİMİ PROSEDÜRÜ			
DOKÜMAN NO: AY.PR.02	YAYIN TARİHİ: 07.05.2021	REVİZYON NO: 02	REVİZYON TARİHİ: 19.02.2024	SAYFA NO: 4/6

durumlarda kullanılan sistemin kıvılcım çıkartmayan türden olmasına dikkat edilir. Riski kaynağında önlemek üzere depo içinde yanmaya sebep olacak kıvılcım oluşturan çalışmalar yapılamaz. (Örneğin Kaynak, Demir Kesme, Kesim işlemler vb.)

- Depoların kış aylarındaki ısıtmaları ölçülü olarak yapılır. Depo ısısı 18 –20 °C arasında olmalıdır.

5.3. Tehlikeli Maddelerin Dökülmesi Saçılması Durumunda Yapılacaklar

- Tehlikeli madde saçılmasına maruz kalınan herhangi bir durumda öncelikle, ürün güvenlik bilgi formunda ve tehlikeli maddeler listesinde belirtildiği gibi hareket edilir.
- Kişisel koruyucu malzemeler, göz yıkama ve acil dökülme seti, tehlikeli maddelerin kullanıldığı ve depolandığı alanlarda bulundurulmalıdır.
- Olay yerinde kalan kişi tarafından başka kişilerin zarar görmemesi için gerekli önlemler alınır, gerekirse odaya giriş kısıtlanır.
- Dökülmenin olduğu bölümün kapıları kapatılarak ve uyarı yazısı asılarak dökülme bölgesi izole edilmelidir.
- Dökülen maddeyi solumaktan kaçınılır. Mümkünse ortam havalandırılır.
- Dökülen kimyasalın yayıldığı bölge sınırlandırılmalıdır.
- Çalışma alanındaki personel uyarılmalı, dökülen madde yanıcı ise bütün alev kaynakları söndürülür, odadaki gaz kesilir, kıvılcım çıkarabilecek elektrikli aletler kapatılır.
- Dökülen madde temizlenmeye başlanmadan önce mutlaka lastik eldiven ve lastik bot giyilmeli, gözlük takılmalıdır.
- Dökülen malzemeyle kontamine olmuş faraş, absorban, atık kovası, süpürge gibi malzemeler uygun atık kutusuna atılmalıdır.
- Temizlik personeline dökülen malzemenin ne olduğu net bir şekilde ifade edilir. Gerekli önlemler alınarak temizlik yapılması sağlanır.
- Tehlikeli madde listesinde yer alan maddeleri taşıırken, kullanırken ve bertaraf ederken belirli kurallara uyulması ve bazı durumlarda özel yöntemlere uyulması gerekir. Bu durumlarda Kişisel Koruyucu Ekipman Kullanma Talimatında belirtilen şekilde koruyucu ekipman kullanılır.

5.4.1. Cıva döküldüğünde veya temas halinde yapılması gerekenler

- Dökülmeler uygun yöntemlerle hemen silinmelidir.
- Cıva artığı olan yüzeyler ısıtılmamalıdır; ısınma cıvanın buhar basıncını artırır.
- Çalışan ısıtıcı ve benzeri araçları kapatarak ortam ısının düşmesine katkıda bulununuz (ısı artışı ile kokusuz ve renksiz cıva buharı daha hızlı havaya karışır). Çalışan klima ve benzeri havalandırma sistemlerini kapatınız.
- Bina içine açılan odaların kapı ve pencerelerini kapatınız.
- Cıva ile cilt temasından, olayın meydana geldiği alandaki havayı solumaktan, cıvayı elektrik süpürgesi gibi cihazlarla temizlemeye çalışmaktan kaçınınız. Cıva buharı akciğerlerce hızla absorbe edilerek kana karışabilir, havadan daha ağır olduğundan yere çökerek yerde birikebilir.

	T.C. ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ DİŞ HEKİMLİĞİ FAKÜLTESİ AĞIZ VE DİŞ SAĞLIĞI UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ TEHLİKELİ MADDELERİN YÖNETİMİ PROSEDÜRÜ			
DOKÜMAN NO: AY.PR.02	YAYIN TARİHİ: 07.05.2021	REVİZYON NO: 02	REVİZYON TARİHİ: 19.02.2024	SAYFA NO: 5/6

- Odanın dışarıya açılan kapı ve pencerelerini açarak odayı havalandırınız. Havalandırma işlemine en az 2 gün devam ediniz.
- El ve bileğinizdeki tüm metalleri çıkararak cıvanın metalleri etkilemesini önleyiniz (temizlemek için uygun kıyafet ve gözlük takarak temizlemeye başlayınız).
- Metalik cıva boncuklarını plastik bir kürek veya kart yardımı ile bir araya toplayınız, tüm cıva parçacıklarını kalın plastik yardımı ile cam olmayan plastik bir kap içine koyunuz, Çevrede toplanamamış olan cıva parçacıklarını seloteyp yardımı ile toparlayarak çevrede hiç cıva kalıntısı kalmadığından emin olunuz.

5.5. Tehlikeli maddelere maruz kalınması durumunda

- Tehlikeli maddelere herhangi bir maruz kalınma durumunda, bölüm sorumlusu veya bölüm çalışanları tarafından “Tehlikeli Madde Envanteri”nde yer alan bilgilere göre ilk müdahale yapılır.
- Çalışma alanındaki tüm personel uyarılmalıdır.
- Etkilenmiş vücut bölgeleri 15-20 dakika yıkanmalıdır.
- Kontamine giysileri hemen çıkarılır ve sızdırmaz poşete koyarak ağzını sıkıca kapatılır.
- Etkilenmiş vücut bölgeleri 15-20 dakika yıkanır.
- Temizlik sorumlusuna haber verilmeli, gerekirse hekime başvurulmalıdır.
- Gerçekleşen maruziyet sonrası “Olay Bildirim Formu” doldurularak ile bölüm sorumlusu tarafından hasta/çalışan güvenliği ekibi ve kalite yönetim birimine bildirilir. Araştırılması gereken durumlar çalışan güvenliği ekibi ile kalite direktörü tarafından gerçekleştirilir, bölüm sorumlusu tarafından takip edilir.

5.5.1. Göze Kimyasal Madde Sıçraması Durumunda

- Tahriş olmamış göz korunmalı, kimyasal maddeye maruz kalmış göz su ya da serum fizyolojik ile en az 15-20 dakika yıkanmalıdır.
- Yıkamanın etkinliği açısından varsa kontakt lensler hemen çıkarılmalıdır.
- Yıkama esnasında kimyasalın diğer göze bulaşması engellenmelidir.
- Steril veya temiz bir yara bezi ile kapatılmalıdır.
- Mutlaka göz hekimine başvurulmalıdır.

5.5.2. Kimyasal Yutulması Durumunda

- Ağzınızı hemen çalkalayın. Takma diş varsa çıkarın.
- Kusmayacak kadar, yavaş yavaş su ya da süt için.
- Kimyasal madde yutan kişiyi asla kusturmayın. Yutulurken boğazı ve yemek borusunu yakan bir madde (kostik soda gibi), kusturulmaya çalışılırken tekrar yanıklara neden olacaktır.
- Kusan kişiyi, akciğerlere kusmuğun kaçmaması için baş aşağı tutun.
- Bilinci yerinde olmayan kişiyi başı veya tüm vücudu mutlaka sol tarafa döndürün.
- Tıbbi destek alması için 112 Acil Servisi arayın veya Acil yardım birimine götürün.

	T.C. ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ DİŞ HEKİMLİĞİ FAKÜLTESİ AĞIZ VE DİŞ SAĞLIĞI UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ TEHLİKELİ MADDELERİN YÖNETİMİ PROSEDÜRÜ				
DOKÜMAN NO: AY.PR.02	YAYIN TARİHİ: 07.05.2021	REVİZYON NO: 02	REVİZYON TARİHİ: 19.02.2024	SAYFA NO: 6/6	

5.5.3. Zehirli Madde Solunması Durumunda

- Hastayı zehirli ortamdan uzaklaştırın ve temiz havaya ya da havalandırması iyi bir ortama çıkarın.
- Nefes durması durumunda (göğüs kafesi hareket etmiyor ve cilt rengi değişiyorsa) ağızdan ağıza ya da ağızdan buruna suni solunum yaptırın.
- Tıbbi destek alması için 112 Acil Servisi arayın veya Acil yardım birimine götürün.

5.5.4. Tehlikeli Maddenin Cilde Nüfuz Etmesi Durumunda

- Temas edilen bölge 15-20 dakika bol su ile yıkanmalıdır.
- Eldiven ve kıyafetler su ile yıkandıktan sonra çıkarılmalıdır.

5.6. Tehlikeli Kimyasal Maddelerin Bertarafı

- Tehlikeli maddelerin bertarafı, İY.TL.04 İlaç ve Tıbbi Malzeme İmha Talimatı'nda belirtilen talimatlara göre yapılır. Birimlerde kullanılan ve boşalmış tehlikeli kimyasal madde kapları kontaminasyon nedeni ile tehlikeli olarak kabul edilir.
- Kimyasal atık kapları ince cidarlı olmamalı ve herhangi bir sızdırma olmadığı yönünde kontrol edilmelidir.
- Kullanılan piller ayrı kaplarda toplanması sonrasında, bertarafı için yetkililere ulaşılması kurum yöneticileri tarafından sağlanır.

5.7. Sıvı Kimyasal Atıkların Bertarafı

Basınçlı kapları: Basınçlı kaplar kullanılmadığı durumlarda, düşmelere ve devrilmelere karşı sabitlenmesi gerekir. Aerator yağı, piknik kartuş tüpü, vb. basınçlı kaplar kullanımı bittiğinde geçici depolama alanında biriktirilerek ilgili firmaya teslim edilir. Azot peroksit ve Oksijen tüpleri ise bitince depolanmaz, anlaşmalı firmaya dolumu yaptırılır.

Amalgam atıklar: Ünit kreşuarında veya diş ünitlerinde amalgam atıklarının kanalizasyona karışması engellenmelidir.. Amalgamların bertarafı "Atık Yönetimi Prosedürü" ne uygun şekilde yapılmalıdır.

6. İLGİLİ DOKÜMANLAR

- İzolasyon Önlemleri ve Kişisel Koruyucu Ekipman Kullanım Talimatı
- Olay Bildirim Formu
- Ramak Kala Olay Bildirim Formu